TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI BOSH PROKURATURASI HUZURIDAGI IQTISODIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISH DEPARTAMENT

“RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA’MINLASH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI TO‘PLAMI

FUQAROLAR PLASTIK KARTALARI KIBRXAVFSIZLIGINI TA’MINLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH” (MY CARD MOBIL ILOVASI)

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN'IY INTELLEKT
Ilmiy elektron jurnal

Elektron nashr. 329 sahifa.
2026-yil, fevral.

Bosh muharrir:
Mo‘minov Baxodir Boltaevich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Nasimov Rashid

Muharrir:
Ulug‘ova Baxtiniso Norpulatovna

Musahhih:
Ulug‘ova Baxtiniso Norpulatovna

Dizayner:
Egamberdiyev Elyor

Tahrir hay’ati:

1. Mo‘minov Bahodir (hay'at raisi)
2. Rashid Nasimov (hay'at raisi o‘rinbosari)
3. Marat Raxmatullayev (O‘zbekiston)
4. Muxammadjon Musaev (O‘zbekiston)
5. O‘tkir Xamdamov (O‘zbekiston)
6. Ali Xikmet (AQSh)
7. Dmitriy Rodionov (Rossiya)
8. Dilnoza Muhammadieva (O‘zbekiston)
9. Gayrat Ishanxodjaev (O‘zbekiston)
10. Nodir Rahimov (O‘zbekiston)
11. Akmal Abdusalomov (J. Koreya)
12. Xamza Eshankulov (O‘zbekiston)
13. Iles Xujayarov (O‘zbekiston)
14. Mexriddin Raximov (O‘zbekiston)
15. Murodjon Sultanov (O‘zbekiston)
16. Bekmurodov Ulug‘bek (O‘zbekiston)
17. Alisher Qobilov (O‘zbekiston)
18. Iroda Abdullaeva (O‘zbekiston)
19. Burova Ekaterina (Rossiya)
20. Xodiyeva Gulmira (O‘zbekiston)
21. Sultonboyeva Munira (O‘zbekiston)

Jamoatchilik kengashi:

1. Gul Tokdemir (Turkiya)
2. Umid Axmedov (Daniya)
3. Marko Porta (Italiya)
4. Xristo Beloev (Bolgariya)
5. Muxriddin Muhitdinov (J.Koreya)
6. Boshtyan Brumen (Sloveniya)
7. Bibigul Koshoeva (Qirg‘iziston)
8. Olga Dzyabenko (Ispaniya)
9. Stefani Estlund (Lyuksemburg)
10. Sanjar Iskandavor (O‘zbekiston)
11. Aydos Sarsembayev (Qirg‘iziston)
12. Svetomir Vasilev (Bolgariya)
13. Pap Solt (Vengriya)

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MOLIYA SOHASINING INNOVATSION RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI 7
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, Mamadyarovna Go'zal Norboyevna
MOLIYAVIY INKLYUZIYA VOSITALARI ORQALI CHEKKA HUDUDLARDA IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI..... 13
Eshov Mansur Po'latovich
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BOSH PROKURATURA HUZURIDAGI IQTISODIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISH DEPARTAMENTI FAOLIYATI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI O'RNI. 20
Babadjanov Atxam Axmadjanovich
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ 26
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA BOJXONA XIZMATINING FISKAL FAOLIYATIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.. 32
Farxodov Farrux Furqatovich, Toshpo'lotova E'zoza Latifjonovna
SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT ULUSHINI QISQARTIRISH YO'LLARI 38
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA BOJXONA TO'LOVLARINI UNDIRISHNI RAQAMLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI 43
Pardayev To'lqin Nasirovich
QARZ MUNOSABATLARINI RAQAMLASHTIRISH: IQTISODIY VA HUQUQIY MUNOSABATLARDAGI AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI 47
Quramboev Jamshid Rashid o'g'li
EVALUATING THE EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS IN UZBEKISTAN USING A MULTIPLE LINEAR REGRESSION MODEL.. 50
Rakhimberdiev Kuvonchbek Bakhtiyorovich
TASHQI SAVDO OPERATSIYALARIDA DEBITOR QARZDORLIKLARNI BOSHQARISHNING RAQAMLI MODELI VA RISK-MONITORING TIZIMI 56
Tashmuxamedov Dilmurod Mirabzalovich
WAYS TO REDUCE THE RISK OF DIGITAL ATTACKS IN BANKING AND GOVERNMENT FINANCIAL SYSTEMS.. 62
M.N. Umarova
MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH KICHIK BIZNES IQTISODIY XAVFSIZLIGINI MUSTAHKAMLASH OMILI SIFATIDA.. 69
Abduxakimov Eldor Djaloliddinovich
TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING NAZARIY MASALALARI.. 76
Aliyev Yashnarjon Egamberdiyevich
MAHALLIY GILAM ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH VA IQTISODIY XAVFSIZLIKDA TAHDIDLARNI KAMAYTIRISH YO'LLARI.................... 81
Arziyeva Sevinch Shomurot qizi
TASHQI SAVDODA XATARLARNI KAMAYTIRISHDA SAVDONI MOLIYALASHTIRISH VOSITALARIDAN FOYDALANISH.................. 85
Babadjanov Shuhrat Atxamovich
KORXONALAR IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING KONTSEPTUAL VA METODOLOGIK ASOSLARI.. 92
Jamoliddinov Jobirbek Bohodir o'g'li
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING METODOLOGIK JIHATLARI........................ 97
Karimov Alibek Valiyevich
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH OMILLARI NOMUTANOSIBLIGINING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH VA UNI BARTARAF ETISH MEXANIZMI..102
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna
КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ С ПОМОЩЬЮ SWOT-АНАЛИЗА.................108
Набиев Бехзод Шавкатович
TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH HAMDA QO'LLAB-QUVVATLASHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI..114
Tashmuxamedova Yayra Atxamovna, Teshayev Sayimbek
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH YO'LLARI................................120
Toxirova Mushtariybegim Yashnarjon qizi
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA MOLIYAVIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH STRATEGIYASI 124

Tursunov Bobir Ortikmirzayevich, Umarova Nargiza Xoldarovna
РАЗРАБОТКА ЭФФЕКТИВНОЙ СТРАТЕГИИ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ТЕКСТИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ......134
Турсунов Бобир Ортикмирзаевич
KIMYO SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 141
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li
MAMLAKAT QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARI MOLIYAVIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILI 147
Umarova Nargiza Xoldarovna
YENGIL SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI......154
Sadriddinova Nigora
RAQAMLI MOLIYAVIY INKLYUZIYA VOSITALARI ORQALI TUMANLAR O'RTASIDAGI IJTIMOIY FARQNI KAMAYTIRISH MODELI.... 162
Xakimov Ziyodulla Ahmadovich, Tursunov Bobir Ortikmirzayevich, Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI......170
Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o'g'li
YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH: O'ZBEKISTON BOJXONA ORGANLARI TAJRIBASI 176
Makkamov Z.X., Soatov S.S.
RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI XALQARO SAVDODA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARI......182
Muxtorov Boburmirzo Bahodir o'g'li
RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI VA ELEKTRON HISOB-KITOBLARNING YASHIRIN IQTISODIYOT ULUSHINI KAMAYTIRISH MEXANIZMLARI......188
Norsafarov Bunyodshoh Muhiddinzoda
PROSPECTIVE INDICATORS FOR MANAGING THE LEGALIZATION OF THE INFORMAL SECTOR AND INFORMAL EMPLOYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 192
Qoraboyev Nuriddin Pardaboy o'g'li
YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISHDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN AHOLIGA KO'RSATILAYOTGAN BANK XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING RAQAMLI YO'NALISHLARI......196
To'patillayeva Gulnoza Sirojiddin qizi
BIG DATA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA SOLIQ RISKLARINI ANIQLASH VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH IMKONIYATLARI......201
Yakubova Nargiza Tursunbayevna, Maxmudov Jasurbek Ulug'bek o'g'li
SOLIQLAR YOKI BOSHQA MAJBURIY TO'LOVLARNI TO'LASHDAN BO'YIN TOVLASH JINOYATI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI......208
Axmedov Zafar Bozorboyevich
DAVLATLARNING IQTISODIY JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHDAGI XALQARO HAMKORLIGI: XALQARO TASHKILOTLAR, FATF STANDARTLARI VA AMALIY MEXANIZMLAR......213
Tashmuxamedova Yayra Atxamovna
IQTISODIY JINOYATLARNI ANIQLASH VA ULARGA QARSHI KURASHISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING O'RNI ..221
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, Tursunov Bobir Ortiqmirzayevich, Tashmuxamedova Yayra Atxamovna
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI 226
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi
RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA DAVLAT INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARINING ROLI......232
Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Azlarova Aziza Axrorovna
MOLIYAVIY SAVODXONLIK TUSHUNCHASI VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI......238
Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi, Sattorova Nasiba G'anijon qizi
AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH BO'YICHA XORIJIY ILMIY YONDASHUVLAR TAHLILI 244
Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Muzaffarova Dilbar Mamalatif qizi
MAHALLIY OLIMLAR TADQIQOTLARIDA MOLIYAVIY SAVODXONLIK VA BANK XIZMATLARI MASALALARI 251
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi
BANK PLASTIK KARTALARI VA SHAXSIY HISOB RAQAMLARINI NAZORAT QILISH TIZIMINING NAZARIY ASOSLARI......258
Azlarova Aziza Axrarovna, Sattorova Nasiba G'anijon qizi
AUTENTIFIKATSIYA SXEMALARINI TAHLIL QILISH VA ULARNING AFZALLIKLARI HAMDA KAMCHILIKLARI......265

Ahmedova Nilufar Shukratovna, Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna
PLASTIK KARTALAR XAVFSIZLIGIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI MAVJUD KIBERXAVFSIZLIK TAHDIDLARI TAHLILI 272
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi
ILG'OR XORIJIY MAMLAKATLARDA PLASTIK KARTALAR VA RAQAMLI TO'LOVLAR XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH TAJRIBALARI: FINTECH PLATFORMALARINING QIYOSIY TAHLILI VA MYCARD MOBIL ILOVASINI TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA TAVSIYALAR 278
Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Mashrapova Sabina Turobjonovna
AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA IJTIMOIY TARMOQLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA INDIKATORLARI 285
Eshpulatova Muazzam Barnoyevna
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI 292
Eshpulatova Muazzam Barnoyevna
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ 298
Назарова Гулчехра Нурмухамбетовна
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ УЗБЕКИСТАНА 305
Назарова Гулчехра Нурмухамбетовна
MOLIYAVIY INKLUZIYADA KIBERXAVFSIZLIKNING O'RNI VA UNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: BANK MOBIL ILOVALARI MISOLIDA 313
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi
MOLIYAVIY XIZMATLARDAN FOYDALANISHDA SOLIQ SAVODXONLIGINING O'RNI 318
Irgashev Anvar Farxodovich
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ALTERNATIV KREDIT SKORING TIZIMLARINING AHAMIYATI 322
Lazizbek Ravshanov Baxtiyor o'g'li
THE ECONOMIC ESSENCE OF LABOR AND ITS INTERPRETATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS 325
Nomozov Ilhomjon Ziyadullah ugli
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH AMALIYOTINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 328
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi
THE ROLE OF RITUALS IN ATTRACTING TOURISTS 331
Freshta Qayoumi
O'ZBEKISTONDA REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-AMALIY O'ZIGA XOS JIHATLARI 333
Po'latova Mavluda Sanjar qizi
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TARMOQLAR KESIMIDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH 336
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIDAN O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI AMALIYOTIDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI VA RIVOJLANISH MUAMMOLARI 340
Valijonov X.A.
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDAGI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGI MASALALARI 344
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich
KIMYO SANOATI KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA UNI OSHIRISHNING MAKRO DARAJADAGI TAHLILI 347
Suyarov Shahzod Salim o'g'li
INVESTITSIYON MUHITNI SAMARALI BOSHQARISHDA INNOVATSION OMIL TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI 350
To'rayev Jasurali To'rayevich
SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI: DH-ROI-EM MODELI ASOSIDA 353
Omonov Olim Murodullaevich

РИСКИ ЛИКВИДНОСТИ ПРИ ОБЕСПЕЧЕНИИ ТРАНСГРАНИЧНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ.......355
Садыков Азиз Миршарапович

THE ROLE OF TECHNOLOGY IN RESTAURANTS AND ENHANCING OFFERINGS FOR TOURISTS.......358
Freshta Qayoumi

INVESTITSIYA FAOLLIGI MINTAQAVIY IQTISODIY XAVFSIZLIK OMILI SIFATIDA.......360
Islamov Anvar Ashirqulovi

ASSESSING DIGITAL MATURITY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: AN INTEGRATED FRAMEWORK APPROACH.......363
Berdiyev Temurbek Makhmudullo ugli

SANOAT TARMOG‘INI IQTISODIY RIVOJLANTIRISH VA UNDAN SAMARALI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.......363
Ne’matov Shoxruxbek Ma’murjon o‘g‘li

CHANGES IN TEXTILE INDUSTRY OUTPUT AND THE FACTORS INFLUENCING IT.......367
Xushvaqtov Shuhrat Abduraufovich

TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY HISOBOTI AUDITINING NAZARIYMETODOLOGIK ASOSLARI.......371
Ibragimov Nodirbek Baxodir o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARI AUDITINING HUQUQIY-ME’YORIY ASOSLARI VA HOZIRGI HOLATI.......373
Ibragimov Nodirbek Baxodir o‘g‘li

KAM XARAJATLI TASHUVCHILAR MODELINING MOHIYATI.......376
Suyunov Alisher

O‘ZBEKISTONDA EKOLOGIK MEHMONXONALAR FAOLIYATINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA HORIJIY TAJRIBANI QO‘LLANILISHI.......379
Abidova Dilfuza Igamberdievna

ЦИФРОВИЗАЦИЯ В ТУРИЗМЕ КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ СПРОСА И ПРЕДЛОЖЕНИЯ.......382
Абидова Дилфуза Игамбердиевна

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASH.......385
M. M. Abdurahmanova

ERKIN IQTISODIY ZONA ISHTIROKCHILARIGA BERILGAN SOLIQ IMTIYOZLARI.......389
Davlayev G‘olib Ashurovich

ERKIN IQTISODIY ZONA ISHTIROKCHILARIGA BERILGAN SOLIQ IMTIYOZLARI

Davlayev G'olib Ashurovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
mustaqil izlanuvchisi,
E-mail: golib.davlayev@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur ishda O'zbekistonda erkin iqtisodiy zonalarning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni, ularning investitsiyaviy jozibadorligini oshirishga qaratilgan davlat siyosati hamda tadbirkorlik subyektlariga berilayotgan soliq va bojxona imtiyozlari tahlil qilingan. Xususan, erkin iqtisodiy zonalar ishtirokchilariga investitsiyalar hajmiga qarab taqdim etiladigan foyda solig'i, mol-mulk solig'i va boshqa soliq imtiyozlarining amal qilish tartibi hamda ularning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri yoritilgan. Shuningdek, davlat budjeti hisobidan infratuzilmani rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarning investitsiya muhitini yaxshilashdagi ahamiyati ochib berilgan. Tadqiqot natijalari erkin iqtisodiy zonalarda yaratilayotgan qulay shart-sharoitlar investitsiyalar oqimini ko'paytirish, zamonaviy ishlab chiqarishni rivojlantirish, eksport salohiyatini oshirish va hududlarning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlashda muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: erkin iqtisodiy zona, maxsus iqtisodiy zona, investitsiyalar, soliq imtiyozlari, bojxona imtiyozlari, foyda solig'i, mol-mulk solig'i, infratuzilma, investitsiyaviy jozibadorlik, iqtisodiy rivojlanish.

Abstract. This paper analyzes the role of free economic zones in the economic development of Uzbekistan, the state policy aimed at enhancing their investment attractiveness, and the tax and customs incentives provided to business entities operating within these zones. In particular, the study examines the procedures for granting exemptions from corporate income tax, property tax, and other tax incentives based on the volume of investments made by participants of free economic zones, as well as their impact on economic efficiency. Furthermore, the paper highlights the significance of infrastructure development measures financed from the state budget in improving the investment climate. The findings indicate that the favorable conditions created in free economic zones contribute to increasing investment inflows, promoting modern industrial production, enhancing export potential, and ensuring sustainable socio-economic development of the regions.

Keywords: free economic zone, special economic zone, investment, tax incentives, customs incentives, corporate income tax, property tax, infrastructure, investment attractiveness, economic development.

Аннотация. В данной работе проанализированы роль свободных экономических зон в экономическом развитии Узбекистана, государственная политика, направленная на повышение их инвестиционной привлекательности, а также налоговые и таможенные льготы, предоставляемые субъектам предпринимательства. В частности, рассмотрены порядок предоставления льгот по налогу на прибыль, налогу на имущество и другим налогам в зависимости от объёма внесённых инвестиций участниками свободных экономических зон, а также их влияние на экономическую эффективность. Кроме того, раскрыто значение мероприятий по развитию инфраструктуры, финансируемых за счёт средств государственного бюджета, в улучшении инвестиционного климата. Результаты исследования показывают, что создание благоприятных условий в свободных экономических зонах способствует увеличению притока инвестиций, развитию современного производства, росту экспортного потенциала и обеспечению устойчивого социально-экономического развития регионов.

Ключевые слова: свободная экономическая зона, специальная экономическая зона, инвестиции, налоговые льготы, таможенные льготы, налог на прибыль, налог на имущество, инфраструктура, инвестиционная привлекательность, экономическое развитие.

KIRISH

Erkin iqtisodiy zonalar mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish va investitsiyaviy jozibadorligini kuchaytirishga xizmat qiluvchi muhim iqtisodiy mexanizmlardan biri hisoblanadi. Ushbu hududlarda faoliyat yuritayotgan tadbirkorlik subyektlari uchun qulay biznes muhitini shakllantirish maqsadida turli fiskal va ma'muriy rag'batlantirish choralari, jumladan, soliq va bojxona sohasidagi imtiyozlar joriy etilgan.

Natijada zamonaviy ishlab chiqarish quvvatlarini yaratish, ilg'or texnologiyalarni o'zlashtirish, innovatsion loyihalarni amalga oshirish va yangi ish o'rinlarini tashkil etish imkoniyatlari kengaymoqda.

Erkin iqtisodiy zonalarda faoliyat yurituvchi tadbirkorlik subyektlarini qo'llab-quvvatlash hamda investitsiya faolligini rag'batlantirish maqsadida ularga qator soliq imtiyozlari taqdim etiladi. Xususan, zona ishtirokchilari tomonidan kiritilgan investitsiyalar hajmiga qarab foyda solig'i, mol-mulk solig'i va yer solig'i bo'yicha ma'lum muddatga soliq to'lashdan ozod etish yoki belgilangan tartibda yengilliklar berish amaliyoti qo'llaniladi. Bunday imtiyozlar investorlarning moliyaviy yukini kamaytirish, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda yangi investitsiya loyihalarini amalga oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, zonalar ishtirokchilariga beriladigan soliq, bojxona va boshqa iqtisodiy rag'batlantirish choralarining huquqiy asoslari O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchilik hujjatlari bilan tartibga solinadi. Jumladan, ushbu imtiyozlarning turlari, qo'llash shartlari va amal qilish muddati O'zbekiston Respublikasi qonunlari, Prezident farmonlari hamda qarorlarida aniq belgilangan. Mazkur normativ-huquqiy hujjatlar investitsiyalarni jalb etish, tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash, eksportga yo'naltirilgan va import o'rnini bosuvchi ishlab chiqarishni rivojlantirish hamda hududlarning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlashga xizmat qiladi.

Erkin iqtisodiy zonalarda faoliyat yuritayotgan xo'jalik yurituvchi subyektlarni qo'llab-quvvatlash hamda investitsiya jarayonlarini rag'batlantirish maqsadida ularga investitsiyalar hajmiga mutanosib ravishda qator soliq imtiyozlari taqdim etiladi. Ushbu imtiyozlarning amal qilish muddati kiritilgan investitsiyalar miqdoriga qarab differensial tarzda belgilanadi. Maxsus iqtisodiy zonalar ishtirokchilariga investitsiyalar hajmiga qarab beriladigan soliq imtiyozlari quyidagi jadvallarda keltirilgan.

1-jadval
Erkin iqtisodiy zonalar ishtirokchilariga investitsiyalar hajmiga qarab beriladigan foyda va mol-mulk solig'i bo'yicha imtiyozlar[1]

№	**Investitsiyalar hajmi**	**Imtiyoz muddati**
1.	300 ming AQSH dollaridan 3 mln AQSH dollarigacha	3 yil
2.	3 mln AQSH dollaridan 5 mln AQSH dollarigacha	5 yil
3.	5 mln AQSH dollaridan 10 mln AQSH dollarigacha	7 yil
4.	10 mln AQSH dollari va undan yuqori	10 yil

Shuningdek, erkin iqtisodiy zonalar ishtirokchilariga investitsiyalar hajmidan kelib chiqib, foyda solig'ini to'lash bo'yicha muayyan muddatga imtiyozlar taqdim etiladi. Ushbu imtiyozlarning qo'llanish tartibi va amal qilish muddatlari investitsiyalar miqdoriga qarab belgilanib, ular 2-jadvalda tizimli ravishda aks ettirilgan.

2-jadval
Erkin iqtisodiy zonalar ishtirokchilariga foyda solig'i bo'yicha berilgan imtiyozlar[2]

№	Investitsiyalar hajmi	Imtiyoz muddati
1.	3 mln AQSH dollaridan 5 mln AQSH dollarigacha	3 yil
2.	5 mln AQSH dollaridan 15 mln AQSH dollarigacha	5 yil
3.	15 mln AQSH dollari va undan yuqori	10 yil

Bugungi kunda mamlakatda erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirish iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va investitsiya faolligini oshirishga qaratilgan muhim yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda.

Shu munosabat bilan erkin iqtisodiy zonalar ishtirokchilarining faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ularning samarali ishlashi uchun qulay shart-sharoitlar yaratish hamda investitsiyaviy jozibadorlikni oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, davlat budjeti mablag'lari hisobidan zonalarning muhandislik-

1 Manba: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Erkin iqtisodiy zonalar faoliyatini faollashtirish va kengaytirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni, 2016-yil 26-oktabr, PF–4853-son asosida muallif tomonidan tuzilgan.

2 Manba: O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksiga qo'shimcha va o'zgartishlar kiritish to'g'risida"gi Qonuni, 2022-yil 12-iyul, O'RQ–783-son asosida muallif tomonidan tuzilgan.

kommunikatsiya va transport infratuzilmasini rivojlantirish, elektr energiyasi, tabiiy gaz, ichimlik suvi, avtomobil yo‘llari va boshqa zarur infratuzilma obyektlarini barpo etish hamda modernizatsiya qilish uchun muntazam ravishda mablag‘lar ajratilmoqda.

Bundan tashqari, erkin iqtisodiy zonalarda yangi investitsiya loyihalarini amalga oshirishni jadallashtirish, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, eksportbop va import o‘rnini bosuvchi mahsulotlar ishlab chiqarishni rag‘batlantirish maqsadida turli moliyaviy, soliq va bojxona imtiyozlari ham joriy etilgan. Mazkur chora-tadbirlar erkin iqtisodiy zonalarning investitsiyaviy salohiyatini oshirish, tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash hamda hududlarning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta’minlashga xizmat qilmoqda.

Yuqoridagilardan ko‘rinadiki, erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirish, ularning infratuzilmasini takomillashtirish va investorlar uchun qulay biznes muhitini yaratish mamlakat investitsiya siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur yondashuv mamlakat iqtisodiyotiga to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar oqimini ko‘paytirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish hamda hududlarning raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa va takliflar

Yuqoridagi tahlillardan kelib chiqib aytish mumkinki, erkin iqtisodiy zonalar mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta’minlash, investitsiya muhitini yaxshilash hamda ishlab chiqarish salohiyatini oshirishning muhim institutsional mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Ushbu hududlarda faoliyat yuritayotgan tadbirkorlik subyektlariga berilayotgan soliq va bojxona imtiyozlari, shuningdek, investitsiyalar hajmiga qarab qo‘llanilayotgan rag‘batlantirish choralari investorlar uchun qulay biznes muhitini shakllantirishga xizmat qilmoqda. Natijada zamonaviy ishlab chiqarish korxonalari tashkil etilmoqda, yuqori texnologiyalar joriy qilinmoqda, eksport salohiyati ortmoqda hamda yangi ish o‘rinlari yaratilmoqda.

Umuman olganda, erkin iqtisodiy zonalarda amalda qo‘llanilayotgan soliq imtiyozlari, davlat tomonidan ko‘rsatilayotgan moliyaviy va infratuzilmaviy qo‘llab-quvvatlash choralari mamlakatga to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar oqimini ko‘paytirish, hududlarning sanoat salohiyatini mustahkamlash, eksportga yo‘naltirilgan va import o‘rnini bosuvchi ishlab chiqarishni rivojlantirish hamda milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasining “Maxsus iqtisodiy zonalar to‘g‘risida”gi Qonuni. 2020-yil 17-fevral, O‘RQ–604-son. https://lex.uz/docs/-4737511
2. O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi. 2019-yil 30-dekabr, O‘RQ–599-son. https://lex.uz/docs/-4674011
3. O‘zbekiston Respublikasining “O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksiga qo‘shimcha va o‘zgartishlar kiritish to‘g‘risida”gi Qonuni. 2022-yil 12-iyul, O‘RQ–783-son. https://lex.uz/docs/-6103271
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Erkin iqtisodiy zonalar faoliyatini faollashtirish va kengaytirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni. 2016-yil 26-oktabr, PF–4853-son. https://lex.uz/docs/-3056978
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Maxsus iqtisodiy zonalar ishtirokchilarini yanada qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori. 2021-yil 14-sentabr, PQ–5243-son. https://lex.uz/docs/-5633649
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Maxsus iqtisodiy, kichik sanoat, yoshlar sanoat va tadbirkorlik zonalari faoliyati samaradorligini oshirishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni. 2022-yil 13-iyun, PF–153-son. https://lex.uz/docs/-6061064
7. O‘zbekiston Respublikasining “Soliq va budjet siyosatining 2026-yilga mo‘ljallangan asosiy yo‘nalishlari qabul qilinganligi munosabati bilan O‘zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o‘zgartish va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida”gi Qonuni. 2025-yil 25-dekabr, O‘RQ–1108-son. https://lex.uz/uz/docs/-7944527
8. United Nations Centre on Transnational Corporations. The Challenge of Free Economic Zones in Central and Eastern Europe: International Perspectives. New York: United Nations, 1991. 444 p. ISBN: 9211043581.

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN'IY INTELLEKT

Ilmiy elektron jurnal

(MAXSUS SON)

Bosh muharriri: Mo‘minov Baxodir Boltaevich

Bosh muharrir o‘rinbosari: Nasimov Rashid

Muharrir: Ulug‘ova Baxtiniso Norpulatovna

Musahhih: Ulug‘ova Baxtiniso Norpulatovna

Dizayner: Egamberdiev Elyor

“Raqamli transformatsiya va sun'iy intellekt” jurnali 23.10.2020-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №1124 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

DATA